

Warszawa dnia 2013.04.12.

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

ŻW sdp/jp – 070-2/13(13M)

**Pan
Jerzy Chróścikowski
Przewodniczący Senackiej Komisji
Rolnictwa i Rozwoju Wsi**

Szanowny Panie Przewodniczący

W odpowiedzi na pismo nr BPS/KRRW/0330/60/13 z dnia 4 kwietnia 2013 r. przekazuję w załączeniu informację Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie wsparcia sektora produkcji trzody chlewnej.

Z poważaniem
Z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
PODSEKRETARZ STANU

Tadeusz Nalewajk

Akceptuję:

Warszawa, dnia kwietnia 2013 r.

**Informacja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie wsparcia sektora
produkcji trzody chlewnej.**

Przez wiele lat produkcja świń była jedną z najważniejszych gałęzi produkcji rolniczej w naszym kraju. Niestety od pewnego czasu sektor ten przeżywa kryzys. Wyraźnie zauważalny jest spadek pogłowia świń, a szczególnie niepokojące jest zmniejszanie się pogłowia loch i rodzimej produkcji prosiąt. Spowodowane jest to relatywnie niską efektywnością produkcji. Przyczyny takiego stanu są rozliczne, między innymi jest to niska koncentracja produkcji, brak powiązań w całym łańcuchu produkcyjnym, wysokie ceny pasz i komponentów białkowych, brak stabilnej sytuacji odnośnie pasz GMO, zakaz stosowania w paszach mączek mięsno-kostnych, mała dostępność szkoleń, zwłaszcza praktycznych, zwiększających świadomość hodowców i producentów świń, obciążenie immunologiczne stad oraz wysokie zużycie pasz.

W związku z tym niezbędne jest wprowadzenie szeregu zmian w sektorze produkcji wieprzowiny, a co za tym idzie celowym jest wsparcie tego sektora.

Rozumiejąc trudną sytuację na rynku wieprzowiny i wynikające z niej problemy hodowców Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w marcu 2012 r. powołał Zespół do spraw opracowania programu wsparcia sektora produkcji trzody chlewnej. W skład Zespołu weszli przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB, Instytutu Zootechniki - PIB, Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno – Spożywczego, Związku "Polskie Mięso", Stowarzyszenia Rzeźników i Wędliniarzy RP, Polskiej Federacji Branży Mięsnej, Polskiego Związku Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej „POL SUS”, Krajowego Związku Pracodawców – Producentów Trzody Chlewnej, Krajowej Rady Izb Rolniczych, Krajowego Związku Grup Producentów Rolnych oraz Unii Producentów i Pracodawców Przemysłu Mięsnego.

Zespół zakończył już prace. W toku prac Zespołu ustalono, że wyraźny wpływ na efektywność produkcji ma zarówno jej koncentracja, jak i integracja producentów żywca i zakładów mięsnych. Stąd rozwój grup producenckich oraz spółdzielczości w dużej mierze powinien wpłynąć pozytywnie na wynik ekonomiczny gospodarstw. W Danii, Holandii czy w Niemczech wyraźnie można zaobserwować znakomite wyniki produkcji grupowej. W państwach tych widoczna jest nie tylko koncentracja produkcji poprzez konsolidację gospodarstw, ale też i poprzez łączenie w grupy producentów na wszystkich etapach produkcji. Dzięki tej koncentracji producenci są w stanie produkować duże, wyrównane partie żywca, a w efekcie negocjować jak najkorzystniejsze kontrakty. Przeprowadzona analiza sytuacji w sektorze produkcji żywca wieprzowego pozwala na stwierdzenie, że najbardziej newralgicznymi punktami wymagającymi ewentualnego wsparcia jest utrzymanie loch, produkcja prosiąt oraz działania na rzecz poprawy efektywności ekonomicznej, przy konieczności wzrostu koncentracji produkcji. Rynek oczekuje świń szybkorosnących i późnodojrzewających o mięsności 56-58% w wyrównanych partiach handlowych, których wielkość wynosi około 200 sztuk. W związku z tym w zależności od systemu produkcji (jedno- czy trzytygodniowy) stado powinno wynosić co najmniej 150 sztuk loch (trzytygodniowy system) lub 450 sztuk loch (jednotygodniowy system). Zgodnie z opinią Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, produkcja prosiąt na rynek jest opłacalna w gospodarstwach utrzymujących co najmniej 400 sztuk loch, jednak w naszych realiach dla powiększenia koncentracji, co najmniej w początkowym okresie, potrzebne będzie wsparcie również gospodarstw mniejszych, które będą powiększać stado. Koncentracja produkcji jest możliwa do osiągnięcia w szerszej skali w kraju, jeżeli odbiorcami pomocy będą głównie grupy producenckie, spółdzielnie rolno-produkcyjne lub spółki utworzone specjalnie w celu wspólnej produkcji świń. Dzięki takim rozwiązaniom można utrzymać tradycyjną strukturę gospodarstw, a jednocześnie sprostać wymaganiom rynku – oferta dostawy handlowych partii wyrównanych prosiąt. Również, biorąc pod uwagę obecną strukturę gospodarstw, należałoby rozważyć możliwość wspierania lokalnej produkcji i przetwórstwa. Taka działalność doskonale mogłaby się wpisać w produkcję gospodarstw ekologicznych oraz gospodarstw prowadzących działalność agroturystyczną.

W związku z powyższymi wnioskami, zdaniem Zespołu, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 powinien obejmować:

1. Preferencję wsparcia inwestycyjnego (np. specjalistyczne wyposażenie budynku, budowa i modernizacja budynku, silosy paszowe, linie do mieszania pasz) kierowane do producentów (osób fizycznych, prawnych, spółdzielni producentów oraz grup producentów rolnych), którzy utrzymują stado podstawowe loch na poziomie zapewniającym efektywność produkcji (w przypadku grup liczebność stada loch powinna

być określana na poziomie grupy). Preferencja wsparcia powinna również obejmować producentów, którzy zapewnią, że w wyniku zrealizowanych inwestycji będą utrzymywać stado podstawowe loch na poziomie zapewniającym efektywność produkcji (także w tym przypadku, w przypadku grup liczebność stada loch powinna być określana na poziomie grupy). Kwota wsparcia powinna być zależna od zaplanowanego celu: modernizacja czy rozbudowa bądź budowa gospodarstwa oraz od wielkości stada, którego wsparcie by dotyczyło. Szacuje się, że w przypadku modernizacji fermy koszty w przeliczeniu na jedną lochę wyniosą około 6.000 zł, a w przypadku budowy i rozbudowy – 12.000 zł/lochę. Wsparcie powinno być proporcjonalne do tych kosztów. Jednocześnie w biznesplanie załączonym do wniosku o wsparcie inwestycji powinny być uwzględnione powiązania rynkowe, ze wskazaniem odbiorcy prosiąt, przy czym gospodarstwa uczestniczące w krajowych systemach jakości powinny uzyskiwać dodatkowe preferencje w działaniach inwestycyjnych (kryteria wyboru).

2. Wsparcie transferu wiedzy oraz usług doradczych z najlepszych gospodarstw hodowlanych do gospodarstw, które rozpoczną rozwijanie produkcji, poprzez szkolenia i doradztwo prowadzone z bezpośrednim udziałem hodowców praktyków. Szkolenia oraz doradztwo powinno w szczególności obejmować zarządzanie gospodarstwem rolnym, żywienie, rozród, bioasekurację oraz zdrowie.

W miarę możliwości powinno się dążyć do utworzenia bazy szkoleniowej, gdzie możliwe by było prowadzenie szkoleń praktycznych z wykorzystaniem sprawdzonych technologii.

3. Wsparcie działań ukierunkowanych na rozwijanie lokalnej produkcji, przetwórstwa i sprzedaży.

Ponadto ze środków krajowego budżetu należałoby:

1. Utrzymać wsparcie postępu biologicznego w hodowli świń w maksymalnym zakresie dopuszczonym przepisami Unii Europejskiej i uwzględnić potrzebę wspierania dotychczasowych działań.
2. Zapewnić dopłaty do oprocentowania kredytów udzielanych producentom świń, którzy zdecydują się na rozwijanie produkcji, a w szczególności tym producentom, którzy zechcą realizować inwestycje zmierzające do powiększania liczby loch i produkcji prosiąt. Kwota środków przeznaczonych na kredyty inwestycyjne i obniżenie stóp procentowych dla rolników modernizujących produkcję świń w roku 2013 i latach następnych powinna zostać zwiększona w miarę możliwości budżetu.

W opinii Zespołu bardzo istotna jest realizacja programu wsparcia do roślin strączkowych i motylkowatych pozwalających na zwiększenie wykorzystania krajowych źródeł białka.

Zdaniem Zespołu część przyczyn ograniczających możliwości rozwoju leży poza sektorem i wynika, np. z braku planów zagospodarowania przestrzennego na terenach rolniczych, który bardzo ogranicza planowanie rozbudowy gospodarstw.

Kolejną istotną kwestią jest wprowadzenie zmiany w ustawie z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 147, poz. 1033 z późn. zm.). Obecnie, zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 2 tej ustawy, podmiot, który prowadzi chów lub hodowlę świń powyżej 2.000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior jest obowiązany do zagospodarowania co najmniej 70% gnojówki i gnojowicy na użytkach rolnych, których jest posiadaczem i na których prowadzi uprawę roślin. Jednakże taki przepis ogranicza możliwość rozwoju ferm. Sprawę rozwiązywałoby wprowadzenie możliwości handlu nawozami naturalnymi.

Ponadto przywrócenie możliwości krzyżowego skarmiania mączek pochodzenia zwierzęcego pomogłoby w rozwiązaniu dwóch ważnych dla sektora problemów – zmniejszyłoby deficyt białka oraz wpłynęło na obniżenie ceny komponentów wysokobiałkowych w paszach dla świń.

Wynik prac Zespołu jest propozycją ekspercką przedstawioną Ministrowi Rolnictwa i będzie ono pomocne w pracy resortu. Rodzaj oraz kierunki wsparcia zostaną ustalone dla nowego okresu programowania PROW 2014-2020 dopiero po ustaleniu jakimi środkami Polska dysponuje. Wtedy też nowy PROW 2014-2020 będzie szeroko konsultowany wśród organizacji społecznych.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi już wcześniej podejmował działania mające na celu wsparcie sektora produkcji świń, które zostały przedstawione poniżej.

Obecnie trwają uzgodnienia na nowy okres programowania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W ramach nowego programu będzie możliwe wsparcie inwestycyjne sektora trzody chlewnej, w tym producentów specjalizujących się w produkcji prosiąt i warchlaków, w zakresie inwestycji, które poprawiają ogólną efektywność gospodarstwa rolnego. Wydatki kwalifikowalne będą ograniczały się do:

- a) kosztów budowy, nabycia, włącznie z leasingiem, lub modernizacji nieruchomości;
- b) kosztów zakupu lub leasingu nowych maszyn, urządzeń i wyposażenia, w tym oprogramowania komputerowego, do wartości rynkowej majątku;
- c) kosztów ogólnych związanych z wydatkami, o których mowa w lit. a) i b), takich jak honoraria architektów, inżynierów, opłaty za konsultacje, studia wykonalności, nabycie patentów, pozwoleń lub licencji.

Nie przewiduje się jednak możliwości wsparcia zakupu zwierząt oraz roślin jednorocznych.

Należy podkreślić, że w nowym okresie programowania konieczne będzie określenie kryteriów wyboru operacji w ramach działania dotyczącego inwestycji poprawiających ogólne wyniki gospodarstw rolnych. Celem kryteriów wyboru jest zapewnienie równego traktowania wnioskodawców, lepszego wykorzystania zasobów finansowych i ukierunkowanie środków zgodnie z priorytetami Unii Europejskiej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Komisja Europejska podkreśla konieczność precyzyjnego ukierunkowania pomocy inwestycyjnej, tak aby projekty współfinansowane ze środków UE wpływały na realizację celów UE oraz precyzyjnie odpowiadały na zdiagnozowane potrzeby polskiego rolnictwa. W związku z powyższym, należy mieć na uwadze, że działanie skierowane będzie do określonej grupy gospodarstw, a zakres możliwych do zrealizowania operacji będzie uzależniony od celu, jaki będzie postawiony przed działaniem.

O wsparcie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich mogą się również ubiegać grupy producentów rolnych oraz związki. Zasady organizowania się producentów rolnych w grupy producentów rolnych i ich związki reguluje ustawa z dnia 15 września 2000 r. *o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw* (Dz. U. Nr 88 poz. 983, z późn. zm.). Jednocześnie, załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 kwietnia 2008 r. *w sprawie wykazu produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych* (Dz. U. Nr 77, poz. 424, z późn. zm.) zawiera wykaz produktów lub grup produktów, dla których producenci zrzeszeni w grupy mogą uzyskać wsparcie w ramach działania „Grupy producentów rolnych” PROW 2007-2013.

Należy również zaznaczyć, że warunki i tryb przyznawania pomocy finansowej dla grup producentów rolnych reguluje rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2007 r. *w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Grupy producentów rolnych” objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (Dz. U. Nr 81, poz. 550 oraz z 2008 r. Dz. U. Nr 72, poz. 425 i z 2010 r. Nr 219 poz. 1446).

Zgodnie z art. 2 ww. ustawy, w grupy producentów rolnych mogą organizować się osoby fizyczne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby prawne prowadzące gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub prowadzące działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej. W ramach przedmiotowego działania grupy producentów rolnych mogą ubiegać się o pomoc finansową

przez pięć kolejnych lat swojej działalności.

Należy zaznaczyć, że grupy producentów rolnych mogą ubiegać się także o specjalny kredyt (linia nGP), który można przeznaczyć na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym produktów rolnych ze względu na które grupa została utworzona oraz pod warunkiem, że inwestycje te służyć będą członkom grupy. Warunki i zasady udzielania kredytów na realizację inwestycji w rolnictwie i przetwórstwie produktów rolnych przez grupy producentów rolnych zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów 22 stycznia 2009 r. w *sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa* (Dz. U. Nr 22, poz. 121, z późn. zm.).

Dodatkowe preferencje kredytowe dla grup producentów rolnych zostały przyjęte w dniu 12 października 2010 r. rozporządzeniem Rady Ministrów *zmieniającym rozporządzenie z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa* (Dz. U. Nr 208 poz. 1374), które wprowadziło zmiany w warunkach i zasadach udzielania kredytów preferencyjnych oraz gwarancji i poręczeń ich spłaty. Zakres zmian obejmuje w szczególności umożliwienie udzielania kredytów preferencyjnych do 80 % wartości nabywanych przez grupę producentów rolnych udziałów lub akcji zakładów przetwórstwa produktów rolnych lub przetwórstwa ryb oraz gwarancji lub poręczeń spłaty kredytów bankowych na te cele. Wprowadzenie powyższej zmiany wynikało z konieczności dywersyfikacji kierunków prowadzonej działalności przez grupy producentów rolnych oraz wzmocnienia pozycji finansowej, a ponadto umożliwiło czynny udział producentów rolnych będących członkami grup producentów rolnych w decyzjach spółek, które są odbiorcami produktów rolnych, wytwarzanych przez grupy. Fakt ten ma szczególne znaczenie w budowie powiązań kooperacyjnych i przepływach finansowych, ponieważ jest to mechanizm umożliwiający skrócenie łańcucha dostaw poprzez eliminację pośredników.

W projekcie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w *sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 r.*, Komisja Europejska opowiedziała się m.in. za dalszym wspieraniem tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych w nowym okresie programowania.

Według przedstawionego projektu, podobnie jak to ma miejsce w bieżącym okresie programowania, pomoc dla grup producentów rolnych będzie realizowana w formie rocznych płatności w okresie pierwszych pięciu lat od dnia wpisu grupy do rejestru grup producentów rolnych i będzie stanowiła procentowy ryczałt od wartości przychodów netto grupy ze sprzedaży produktów lub grup produktów, wytworzonych w gospodarstwach rolnych jej

członków, w poszczególnych latach. Jedną z najważniejszych zmian, jakie zostały uwzględnione w przedmiotowym projekcie, jest zwiększenie poziomu wsparcia dla grup producentów rolnych.

Aktualnie, przedstawiony przez Komisję Europejską projekt jest przedmiotem prac grup roboczych, a więc ostateczny kształt zaproponowanych regulacji prawnych dla perspektywy finansowej 2014-2020 może ulec zmianom.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 maja 2010 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz. U. Nr 91 poz. 595 z późn. zm.) ze środków budżetowych Państwa w produkcji zwierzęcej przyznawane są dotacje na zadania służące tworzeniu, wdrażaniu i upowszechnianiu postępu w hodowli zwierząt gospodarskich. Dotacje te są kierowane głównie na wspieranie prowadzenia ksiąg oraz oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt gospodarskich, w tym świń. Dotacje ze środków budżetowych na postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej przewidziane są również na pokrycie kosztów nagród przyznanych i wypłaconych hodowcom świń za zwierzęta, które zdobyły tytuły czempionów lub wiceczempionów na regionalnych, okręgowych, wojewódzkich, branżowych i specjalistycznych wystawach zwierząt hodowlanych

Od 1 stycznia 2007 r. kierunki dotowania hodowli zwierząt gospodarskich, w tym świń, ze środków budżetowych przeznaczonych na postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej, jako jednej z form pomocy państwa w rolnictwie, są zgodne z Wytocznymi Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007-2013.

W zakresie hodowli świń, na 2012 r. ze środków budżetowych na postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej przewidziane było dotowanie prowadzenia ksiąg oraz oceny wartości użytkowej świń w kwocie ogółem 11.670 tys. zł. Resort rolnictwa przy zgłaszaniu propozycji do budżetu państwa na 2013 r., na dotowanie hodowli świń, zaplanował kwotę ogółem 12.067 tys. zł, tj. o 397 tys. zł więcej niż w 2012 r.

Komisja Europejska zamieściła na swoich stronach internetowych dwa kwestionariusze dotyczące opinii w zakresie funkcjonowania:

- 1) Wytocznymi Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007-2013 (Dz. Urz. UE C 319 z 27.12.2006, str. 1) i rozporządzenia Komisji nr 1857/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących

działalność związaną z wytwarzaniem produktów rolnych oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 70/2001 (Dz. Urz. UE L 358 z 16.12.2006, str. 3),

- 2) Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1535/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy de minimis w sektorze produkcji rolnej (Dz. Urz. UE L 337 z 21.12.2007, str. 35)

oraz propozycji zmian w ww. przepisach i zasadach.

Na podstawie propozycji zgłoszonych przez jednostki udzielające pomocy publicznej oraz zainteresowanych organizacji zawodowych rolników – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przesłał Komisji Europejskiej stanowisko dotyczące utrzymania dotychczas obowiązujących form pomocy oraz propozycje rozszerzenia jej zakresu m.in. o dopłaty do oprocentowania kredytów obrotowych oraz kredytów na zakup stada podstawowego. Projekty krajowych przepisów dotyczących udzielania po 2013 r. pomocy publicznej zostaną przedstawione po wydaniu nowych przepisów UE w tym zakresie.

Producenci świń mogą ubiegać się o preferencyjne kredyty na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych, które udzielane są zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. Nr 22, poz. 121, z późn. zm.), w ramach m.in. następujących linii kredytowych:

- 1) kredyt na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych, działach specjalnych produkcji rolnej i przetwórstwie produktów rolnych oraz na zakup akcji lub udziałów - Symbol nIP,
- 2) kredyt na zakup użytków rolnych - Symbol nKZ,
- 3) kredyt na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych przez osoby, które nie ukończyły 40 roku życia - Symbol nMR,
- 4) kredyt na zakup użytków rolnych przeznaczonych na utworzenie lub powiększenie gospodarstwa rodzinnego w rozumieniu ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. Nr 64, poz. 592) - Symbol nGR,
- 5) kredyt na realizację inwestycji w zakresie nowych technologii produkcji w rolnictwie zapewniających wysoką jakość produktu - Symbol nNT,
- 6) kredyt na realizację inwestycji w ramach “Branżowego programu rozwoju wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych” - Symbol nBR10,
- 7) kredyt na realizację inwestycji w gospodarstwach rolnych z częściową spłatą kapitału kredytu - Symbol CSK.

Jednocześnie rolnicy mogą korzystać ze wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r. ustanawiającym wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiającym określone systemy wsparcia

dla rolników, zmieniającym rozporządzenia (WE) nr 1290/2005, (WE) nr 247/2006, (WE) nr 378/2007 oraz uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1782/2003 (Dz. Urz. UE L 30 z 31.01.2009, str. 16, z późn. zm.), płatności bezpośrednie przyznawane są w ramach systemów wsparcia wymienionych w załączniku nr I do tego rozporządzenia, czyli m. in. do upraw polowych, chmielu, tytoniu, ziemniaków skrobiowych, buraków cukrowych, owoców miękkich i pomidorów kierowanych do przetwórstwa.

W ramach Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej nie stosuje się płatności bezpośrednich w sektorze trzody chlewnej. Z tego względu Polska również nie może wspierać produkcji trzody chlewnej przy pomocy płatności bezpośrednich kierowanych do pogłównia zwierząt.

Niemniej jednak Polska, przystępując do Unii Europejskiej, podjęła decyzję o wdrożeniu uproszczonego systemu płatności bezpośrednich (SAPS), o którym mowa w art. 122 rozporządzenia nr 73/2009. Pozwala on na przyznawanie pomocy zryczałtowanej do hektara upraw (płatność obszarowa), a jej stawkę oblicza się poprzez podzielenie dostępnego wsparcia (koperty finansowej) przez powierzchnię użytków rolnych zakwalifikowanych do płatności w danym roku. System ten wspiera pośrednio sektory, które nigdy nie były objęte płatnościami bezpośrednimi w systemie standardowym. Oznacza to, że każdy rolnik może otrzymać pomoc w ramach systemu wsparcia bezpośredniego, jeżeli posiada grunty wykorzystywane rolniczo, niezależnie od kierunku prowadzonej produkcji.

Jednocześnie Polska, korzystając z możliwości przewidzianej prawem wspólnotowym, w latach 2004-2012 stosowała krajowe uzupełniające płatności bezpośrednie (z ang. Complementary National Direct Payments – CNDP). Łączny poziom płatności bezpośrednich w Polsce (SAPS+CNDP) już od 2010 r. wynosi 100% poziomu płatności przewidzianego dla Polski w Traktacie Akcesyjnym.

Krajowe płatności uzupełniające stosowane były m. in. do powierzchni uprawy zbóż (w ramach tzw. sektora I).

Należy jednocześnie podkreślić, że, pomimo iż stosowanie wsparcia krajowego w maksymalnej wysokości nie jest obowiązkowe dla państw członkowskich, w Polsce pomoc ta jest stosowana na najwyższym poziomie dopuszczonym Traktatem Akcesyjnym.

Ponadto należy zaznaczyć, że pierwotne ustalenia w zakresie wprowadzania płatności bezpośrednich w nowych państwach członkowskich zakładały, że płatności krajowe będą stosowane do 2012 r. Zgodnie bowiem z harmonogramem dochodzenia do pełnego poziomu płatności, w 2013 r. poziom płatności w nowych państwach członkowskich osiągnie pełny (100%) poziom przewidziany dla tych państw w Traktatach Akcesyjnych. Niemniej jednak, aby uniknąć nagłego i znaczącego spadku wsparcia w 2013 r. w sektorach, które do 2012 r. korzystały z krajowych płatności uzupełniających, wprowadzono zmiany w przepisach

rozporządzenia 73/2009, które umożliwiły nowym państwom członkowskim przyznawanie w odniesieniu do roku 2013 tzw. przejściowego wsparcia krajowego.

Polska podjęła decyzję o stosowaniu przejściowego wsparcia krajowego za 2013 r. Wsparcie to będzie przyznawane w sektorach, w których stosowano krajowe płatności uzupełniające w 2012 r. (a więc m. in. w sektorze zbóż), na takich samych warunkach, na jakich przyznawano krajowe płatności uzupełniające na rok 2012. Maksymalna wysokość tego wsparcia we wszystkich sektorach łącznie może wynieść ok. 480 mln euro.

Ogólnie należy stwierdzić, że stosowany w Polsce system płatności wspiera sektor trzody chlewnej pośrednio, tj. za pomocą finansowanych z budżetu unijnego i krajowego płatności obszarowych, przyznawanych do powierzchni gruntów użytkowanych rolniczo.

Ponadto kolejnym z rozwiązań systemowych w zakresie wsparcia promocji produktów rolno – spożywczych jest ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o *funduszach promocji produktów rolno-spożywczych* (Dz. U. Nr 97, poz. 799, z późn. zm.), która weszła w życie w dniu 1 lipca 2009 r. i jest odpowiedzią na postulaty branż. Reprezentanci branż wystąpili z wnioskiem o podjęcie działań mających na celu stworzenie mechanizmu zapewniającego skuteczną promocję branżową, której celem byłby wzrost sprzedaży polskich produktów rolnych, a w konsekwencji zdobycie trwałych rynków zbytu, poprawa jakości produkowanych wyrobów oraz integracja branżowa. Na podstawie ustawy stworzono 9 funduszy promocji, w tym Fundusz Promocji Mięsa Wieprzowego. Głównym celem stworzenia funduszy promocji jest wspieranie marketingu, wzrostu spożycia i promocji produktów rolno – spożywczych. W ramach realizacji celu ustawy ze środków funduszy finansowany jest udział w wystawach i targach, prowadzenie badań rynkowych dotyczących poszczególnych produktów, wspieranie badań naukowych i prac rozwojowych, a także szereg kampanii w mediach takich jak: TV, radio, internet, reklamy w prasie. Wysokość wsparcia finansowego na realizację szkoleń producentów i przetwórców oraz udział krajowych organizacji branżowych w pracach specjalistycznych stałych i roboczych komitetów organizacji międzynarodowych, zajmujących się problemami rynku poszczególnych produktów, nie może przekroczyć 15 % maksymalnej kwoty środków finansowych przeznaczonych na realizację wszystkich zadań funduszu promocji w danym roku finansowym.

W ramach realizacji ustawy przedsiębiorcy (przetwórcy) naliczają i pobierają wpłaty na poszczególne fundusze promocji od dostawców, którzy zbywają towary na ich rzecz. Wysokość wpłat wynosi w przypadku Funduszu Mięsa Wieprzowego 0,1% wartości netto

skupowanych świń. Środki finansowe funduszy promocji są gromadzone na wyodrębnionym dla każdego z funduszy promocji rachunku Agencji Rynku Rolnego.

Stan rachunku bankowego Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego na dzień 15 marca 2013 r. wynosi 11 931 398,86 PLN, natomiast liczba podmiotów, które dokonały przynajmniej jednej wpłaty na niniejszy fundusz od dnia wejścia w życie ustawy wynosi 1 004.

Od 1 lipca 2009 r. do dnia 15 marca 2013 r. wydatki ze środków Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego wyniosły łącznie ponad 19,6 mln zł.

Należy podkreślić, że ustawa określa pole działań, natomiast ustalenie konkretnych zadań realizowanych ze środków funduszy promocji w danym roku należy do kompetencji komisji zarządzających, w skład których wchodzi przedstawiciele poszczególnych branż (po 4 przedstawiciele producentów i przetwórców oraz po 1 przedstawicielu izb rolniczych). Rola administracji ogranicza się wyłącznie do zapewnienia administracyjnej obsługi wypłat środków.

O środki finansowe w ramach Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego mogą się ubiegać ogólnokrajowe organizacje zrzeszające producentów rolnych lub przetwórców produktów rolno-spożywczych, mających miejsce zamieszkania albo siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy produkują lub dokonują obrotu świniami, mięsem wieprzowym lub jego przetworami, a także inne organizacje branżowe lub międzybranżowe zrzeszające producentów lub przetwórców produktów rolno – spożywczych, jeżeli ich cele statutowe są zgodne z celami funduszy promocji.

Dodatkowo w celu zwielokrotnienia efektu działań promocyjnych, środki Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego są przeznaczane na sfinansowanie tzw. „wkładu własnego” organizacji branżowych na realizację kampanii promocyjnych i informacyjnych prowadzonych w ramach mechanizmu Wspólnej Polityki Rolnej „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”, tj.:

1. *„Kampania informacyjna na temat mięsa wieprzowego (świeżego, schłodzonego lub mrożonego) produkowanego zgodnie z krajowym systemem jakości Pork Quality System (PQS)”* - trzyletni program złożony przez Związek „Polskie Mięso”, skierowany na rynek polski o budżecie zatwierdzonym na poziomie 3 711 633,00 € netto.
2. *„Europejskie mięso – tradycja, jakość i smak”* - trzyletni program złożony przez Stowarzyszenie Rzeźników i Wędliniarzy Rzeczypospolitej Polskiej skierowany jest na trzy rynki: Rosji, Chin i Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Ostatecznie zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej budżet wyniósł 4 765 467,42 € netto.

Ponadto środki Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego były przeznaczone na kampanie promocyjne i informacyjne (zakończone) realizowane w ramach mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”, tj.:

1. „*Europejski stół – tradycja, nowoczesność jakość*” - dwuletni program złożony przez Stowarzyszenie Rzeźników i Wędliniarzy Rzeczypospolitej Polskiej, skierowany na rynek Rosji, Ukrainy, Chin, Singapuru oraz Tajlandii, o budżecie zatwierdzonym na poziomie 3 103 957,66 € netto. Program zakończył się 29 lutego 2012 r.
2. „*Tradycja, jakość i europejski smak*” – dwuletni program złożony przez Unię Producentów i Pracodawców Przemysłu Mięsnego, skierowany na rynek Stanów Zjednoczonych, Korei Południowej oraz Wietnamu, o budżecie zatwierdzonym na poziomie 3 476 488,27 € netto. Program zakończył się 6 marca 2013 r.

Ponadto, Ministerstwo w ramach wspierania producentów produktów wyróżniających się wysoką jakością wdrożyło dwa działania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013: „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” oraz „Działania informacyjne i promocyjne”, które obejmują m.in. produkty wytworzone w ramach systemów jakości żywności uznanych, przez dane państwa członkowskie, za krajowe.

W ramach działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” beneficjentom działania udziela się za uczestnictwo w systemach jakości żywności pomoc przez okres 5 lat w formie rocznej płatności, natomiast w ramach działania „Działania informacyjne i promocyjne” grupy producentów otrzymują refundację w wysokości 70% kosztów poniesionych na realizację działań promocyjnych.

Jednym z działań mających na celu rozwój systemów jakości żywności jest uznawanie systemów, opracowywanych przez organizacje branżowe, za krajowe. Dotychczas na podstawie decyzji administracyjnych zostały uznane za krajowe następujące systemy jakości żywności obejmujące mięso wieprzowe:

- System Gwarantowanej Jakości Żywności (QAFP) opracowany przez Unię Producentów i Pracodawców Przemysłu Mięsnego. W ramach tego systemu wytwarzane jest m.in. kulinarne mięso wieprzowe,
- System Jakości Wieprzowiny PQS (Pork Quality System) opracowany przez Polski Związek Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej „POLSUS” oraz Związek „Polskie Mięso”.

Zarówno pojedynczy producent rolny jak i grupa producentów, może starać się o dodatkowe wsparcie poprzez przystąpienie do produkcji w systemie jakości żywności. Należy

jednak zaznaczyć, że wsparcie w ramach PROW 2007-2013 w zakresie systemów jakości żywności skierowane jest do producentów rolnych, którzy produkują w ramach tych systemów, natomiast nie jest to wsparcie dla systemu produkcji. Systemy jakości żywności, wpisane do PROW 2007-2013 powinny móc samodzielnie funkcjonować na rynku, odpowiadając panującej na nim koniunkturze. Wsparcie udzielane jest wyłącznie w związku z otrzymywaniem w procesie produkcji, w danym systemie jakości żywności, wyższej jakości produktów od przeciętnie dostępnych na rynku.

Beneficjentem działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” jest pojedynczy producent rolny, który przez okres 5 lat może w ramach tego działania odzyskać koszty poniesione na kontrolę produkcji prowadzonej w swoim gospodarstwie w ramach systemu jakości żywności oraz koszt uczestnictwa w systemie.

Z drugiego z wymienionych działań, tj. „Działania informacyjne i promocyjne” może skorzystać grupa producentów, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Działania informacyjne i promocyjne”.

Wsparcie w ramach tego działania polega na refundacji 70% kosztów kwalifikowalnych, poniesionych przez grupę producentów na działania promocyjne dotyczące swoich produktów, wytworzonych w ramach wybranego systemu jakości żywności. Zakres działań promocyjnych został określony w załączniku do ww. rozporządzenia, określającego zasady przyznania pomocy i wypłaty środków w ramach przedmiotowego działania, poniesionych przez grupę na działania informacyjno-promocyjne. Do działań promocyjnych, możliwych do zrealizowania przez grupę producentów w ramach tego działania należy szereg przedsięwzięć, do których zaliczyć można drobne, takie jak wydruk ulotek czy broszur po bardziej złożone jak wyjazd na targi czy organizowanie promocji w centrach handlowych. Grupa może także zaplanować do realizacji długofalowe, maksymalnie dwuletnie działanie promocyjne, które będzie się składało z wielu różnych elementów.